

Предложение

Към Държавен образователен стандарт за институциите в системата на училищното и предучилищното образование

НАЦИОНАЛНИ УЧИЛИЩА

1. Какво означава „Национално училище“

- 1.1. „Национално училище“ е статут, с който се удостояват училища, имащи изключителен принос за развитието на човешките ресурси и образователната система на Република България.
- 1.2. Училищата се удостояват със статут „Национално училище“ за срок от 4 години. В края на 4-годишния срок те преминават през процедура за потвърждаване на статута. Ако при преминаване на процедурата за потвърждаване се установи, че училището не изпълнява критериите за Национално училище, статутът се сменя. Училищата, загубили статута си на Национални, могат да кандидатстват отново за получаването му, но не по-рано от 1 учебна година след снемането на статута.
- 1.3. Училищата, загубили статута на Национално училище, губят и всички права и задължения, свързани с този статут.

2. Начин на получаване статут на Национално училище

- 2.1. Всяко училище в Република България, общинско, държавно или частно, както и всяко българско училище в чужбина, може да кандидатства за получаване на статут „Национално училище“, ако отговаря на следните критерии:
  - (1) Постигнало е високо качество на обучението и развитието на своите възпитаници, което е видно от:
    - техния академичен успех;
    - успешното им участие в извънучилищни прояви на национално и международно равнище в областта/областите, в която се обучават в училището;
    - поведението им в и извън училището, стила на взаимоотношенията им, социалната им ангажираност и отговорност, цялостния училищен климат;
  - (2) Създадо е високо професионален педагогически екип, което е видно от:
    - професионалната подготовка и квалификация на педагозите;
    - професионалните педагогически постижения на педагозите – авторство на програми и учебни материали, участия в проекти, конкурси, събития, семинари;
    - качеството на преподаването - педагозите прилагат високи изисквания при обучението, мотивират учениците и ги ангажират с разнообразни задачи, дават на учениците конструктивна обратна връзка и подкрепа, съобразяват се с индивидуалните нужди и особености на учениците;
  - (3) Постигнало е високо качество на ръководство и управление, което е видно от:
    - ясно формулирани и споделени от училищната общност дългосрочни цели, мисия и визия, ценности и култура;

- ефективна и ефикасна структура на управлението на училището, включваща и участие на учениците в управленските процеси;
  - сплотеност на педагогическия екип, удовлетвореност на педагозите от принадлежността им към екипа на училището;
- (4) Постигнало е високо ниво на доверие на обществото, което е видно от:
- ефективни партньорства с различни институции (висши училища, бизнес, НПО, държавни и общински институции) в конкретни дейности и проекти;
  - ефективно партньорство с родителите;
  - ефективно партньорство с бивши ученици;
- (5) Участва в поне 1 Национална или Международна образователна мрежа;
- (6) Има уникални практики или най-високи резултати измежду подобните му училища поне в 1 вид обучение – в определен профил, професия, образователна област, програма, методика, целева група;
- (7) Има готовност за публичност на дейността си и за широко споделяне на своя опит и постижения.

2.2.(1) Кандидатстването за статут „Национално училище“ става след решение на Управляващия орган на училището, чрез заявление от Директора на училището до МОН и попълване на формуляр за кандидатстване, който е част от настоящия Стандарт. След получаване на заявлението и формуляра, в 1-месечен срок Министърът на образованието взема решение на базата на формуляра, дали да даде ход на заявлението и да сформира Експертна комисия, която да посети училището за извършване на Експертна оценка.

(2) Посещението на Експертната комисия продължава не повече от 3 работни дни. Работата на Експертната комисия в училището се регламентира от специален Правилник.

Забележка: В тази част е удачно да се ползват някои процедури на Кралския инспекторат на Великобритания, отнасящи се до броя и вида на проверяващите експерти, начина на протичане на експертната проверка, формулярите и критериите за оценяване, начина на оповестяване на родителите и учениците, начина за даване на обратна връзка и публикуването на становището.

В частност ще отбележим, че по правилата на Британския Кралски инспекторат, когато самото училище поиска извънредна инспекция, за да покаже, че има напредък и да получи по-висока оценка, Кралският инспекторат може да поиска от училището да заплати разходите за извършването на проверката.

Като приложение към настоящото предложение прилагаме част от документите на Кралския инспекторат на Великобритания, които според нас могат да са полезни в случая.

(3) След приключване на посещението, в 1-седмичен срок, Експертната комисия изготвя и представя на Министъра на образованието и на Директора на училището писмено становище по заявлението, на базата на структуриран анализ и оценка на училищната практика, извършен по методология, описана в Правилника на Експертните проверки. Директорът на училището има възможност в рамките на 3 работни дни да изпрати до Експертната комисия и Министъра на образованието свое становище по дадената на училището оценка.

(4) След получаването на становището на Експертната комисия и на Директора на училището, в 1-месечен срок Министърът на образованието взема решение за статута на училището и го оповестява публично (издава Заповед).

(6) Снемането на статута „Национално училище” става, ако в резултат на Експертна оценка на Национално училище, редовна или извънредна, Експертната комисия установи, че училището не отговаря на критериите за „Национално училище”. В този случай се прилагат процедурите по ал. 4 и 5.

2.4. Решението за получаване или снемане на статута „Национално училище” влиза в сила от началото на учебната година, следваща тази, в която е извършена Експертната оценка.

3. Задължения и отговорности на Националното училище

- 3.1. Националното училище има задължението да публикува на открит публичен достъп учебните планове и програми, по които обучава учениците си.
- 3.2. Националното училище има задължението да оповестява публично количеството на учениците, които приема в различните степени, и процедурите на подбор, както и да допуска до кандидатстване ученици от цялата страна¹, без ограничения за постоянното им местоживеене. Респективно, училището има задължението да осигури работещ механизъм за подкрепа на учениците, които живеят отделно от семействата си, за да се обучават в училището².

Забележки. Допълнителни съображения:

1. *Може би е време да допуснем хипотезата, че в български училища могат да се обучават ученици от други държави, все пак сме XXI век и сме в ЕС? Например, ученици от Бесарабските територии, от Македония е напълно реално да кандидатстват и да учат в България, както вече доста български деца учат в boarding schools във Великобритания, Швейцария и т.н.*
2. *Не е задължително НУ да имат общежития, но е редно да имат механизъм за подкрепа на учениците, които не са от същия град, чрез който да им се помага за добро настаняване, за решаване на транспортни проблеми (ако ученикът ще пътува от друго селище например), за решаване на проблеми с храненето и т.н. Този механизъм на подкрепа може да е различен – през Педагогическа служба, Родителско настоятелство, Алумни и други форми, но трябва да е ясен, публично оповестен и описан в Правилника на училището.*
3. *В светлината на 1 и 2, необходима е регламентация на това кой и как се грижи за учениците, които живеят отделно от родителите си, как се осигурява връзката с родителите им и т.н. Има образци, които могат да се използват, в Европа има доста boarding schools и подобни. Тази регламентация трябва да е разписана в Правилника на училището, а ДОС трябва да гарантира това.*

- 3.3. (1) Националното училище има задължението всяка учебна година да провежда поне 1 открито публично събитие, на което всички желаещи да могат да се запознаят с неговата дейност, постижения, проекти.
- (2) Националното училище има задължението да организира и да бъде домакин всяка година поне на 1 Национално или Международно събитие за ученици и педагози (конкурс, фестивал, конференция, изложение, панаир и т.н.), свързано с тези образователни практики, в които има уникални или най-високи постижения.
- (3) Събитията по ал.1 и 2 е необходимо да се оповестят на сайта на МОН и РУО поне 2 месеца предварително.

4. Права на Националното училище

- 4.1. Националното училище има право да създаде и прилага собствени процедури за подбор на учениците във всички степени на обучение. Тези процедури се описват във *Формуляра за кандидатстване за Национално училище*.
- 4.2. Националното училище има право на по-ниска норма на пълняемост на учебните общности – *да се регламентира колко %*
- 4.3. Националното училище има право на по-висок ЕРС на един ученик - *да се регламентира колко %*
- 4.4. Националното училище има право да прилага съдържателно интегриране на задължителни учебни предмети с тези, които определят неговия профил. Тези предмети и съдържателното им интегриране се описват във *Формуляра за кандидатстване за Национално училище*.
- 4.5. Националното училище има право, във връзка с предметите и дейностите, които определят неговия профил, да привлича за хонорувани преподаватели професионалисти от съответните сфери.
- 4.6. Националното училище има право да определя такси за участие в Националните събития, които организира и домакинства по т.3.2. и 3.4. – *да се регламентира като % от МРЗ, например, не повече от 20% от МРЗ*
- 4.7. Националното училище има право да оповести статута си на Национално в името си и всички свои символи. При снемане на статута училището е длъжно да извърши съответните промени в името си и всички символи.

ИНОВАТИВНО УЧИЛИЩЕ. ПРОЕКТ ЗА ИНОВАТИВНО УЧИЛИЩЕ.

1. Какво означава „Иновативно училище“ и „Проект за Иновативно училище“

- 1.1. (1) „Иновативно училище“ е статут, с който се удостояват училища, чиито Авторски екипи са разработили и защитили публично **Училищен модел**, включващ елементи на образователния процес, иновативни за образователната система на Република България.
- (2) „Проект за Иновативно училище“ е статут, с който се удостояват Авторски екипи, **които не са част от действащо училище**, разработили и публично защитили **Училищен модел**, включващ елементи на образователния процес, иновативни за образователната система на Република България.
- (3) Иновативните елементи на образователния процес могат да бъдат свързани с: учебното съдържание; учебната технология (организация на обучението), възпитателни технологии и технологии за личностно развитие; педагогически методи и подходи за обучение и оценяване; организиране на учебната среда; управление на училището; институционални партньорства и др.
- (4) Иновативните елементи на образователния процес, заложи в разработените от Авторските екипи Училищни модели могат да излизат извън рамките на Държавните образователни стандарти. Авторският екип трябва да опише в проектния формуляр, по какъв начин и на кои етапи резултатите на учениците ще бъдат приравнявани към стандартната скала и сравнени с резултатите на подобни групи ученици.

2. Как се получава статут на Иновативно училище и Проект за Иновативно училище

- 2.1. (1) Всяко училище в Република България, общинско, държавно или частно, както и всяко българско училище в чужбина, може да кандидатства за

получаване на статут „Иновативно училище“, представлявано от Авторски екип.

(2) Не могат да кандидатстват за статут „Иновативно училище“ чуждестранните училища в Република България.

2.2. (1) Авторският екип се състои минимум от 2 човека. Авторският екип разработва и подава в МОН **Училищен модел**, на базата на проектен формуляр, който е част от този стандарт.

(2) За действащите училища Авторският екип трябва задължително да включва Директора на училището или Собственика на училището, или упълномощено от тях лице.

(3) Разработените Училищни модели се подават от Авторските екипи в МОН. В 2-месечен срок от получаването им те преминават Експертна оценка от Експертна комисия, която изготвя и представя на Министъра на образованието писмено становище.

(4) В 1-месечен срок от получаването на становището на Експертната комисия Министърът на образованието насрочва публична защита на Училищния модел от Авторския екип. Публичната защита се провежда пред Експертната комисия, както и в присъствието на представители на НПО, родители, ученици, медии.

(5) В 2-седмичен срок след публичната защита Министърът на образованието издава Заповед. За Авторските екипи от действащите училища, Заповедта определя, дали училището получава статут на Иновативно училище. За Авторските екипи, които не са част от действащи училища, Заповедта определя, дали представеният Училищен модел получава статут на Проект за Иновативно училище.

(6) За Авторските екипи от действащите училища, решението за получаване на статута „Иновативно училище“ влиза от момента на издаването на Заповедта, освен ако в Заповедта е предвидено друго.

(6) Авторските екипи по ал.3, чиито Училищни модели получават статут на Проект за Иновативно училище, могат:

- да започнат да реализират концепцията си на базата на частно училище, което получава статут на иновативно с откриването си;

- да получат, при налични подходящи условия, предложение от МОН да реализират концепцията си в общинско или държавно училище, което има незадоволителни резултати и се нуждае от промяна. В този случай се подписва тристранен договор между АЕ, МОН и общината (ако училището е общинско), който регламентира процедурата по преобразуване на съществуващото училище в иновативно.

(7) Валидността на Проектите за Иновативно училище е 2 години. Ако в рамките на 2 години моделът не започне да се реализира, за да получи той отново статут на Иновативен, е необходимо нова процедура.

2.3. (1) Действащите и новооткритите училища се удостояват със статут „Иновативно училище“ за 4 години.

(2) За всяко действащо Иновативно училище със Заповед на МОН се определя Експертен съвет, който наблюдава развитието на иновативните дейности в училището, и извършва мониторинг на резултатите в края на всяка учебна година на основата на индикаторите, включени в Училищния модел. Дейността на Експертните съвети към Иновативните училища се регламентира с Наредба на МОН.

(3) Ако на даден етап от развитието на иновативната дейност Експертният съвет установи слаби резултати, той инициира цялостна проверка на дейността на училището.

Забележка: В тази част е удачно да се ползват някои процедури на Кралския инспекторат на Великобритания, отнасящи се до броя и вида на проверяващите експерти, начина на протичане на експертната проверка, формулярите и критериите за оценяване, начина на оповестяване на родителите и учениците, начина за даване на обратна връзка и публикуването на становището.

В частност ще отбележим, че по правилата на Британския Кралски инспекторат, цялостната проверка на дейността на училището включва задължително среща на експертите с педагогическия колектив, получаване на обратна връзка от родители и ученици, право на педагогическия колектив на отговор на доклада от проверката и др.

Като приложение към настоящото предложение прилагаме част от документите на Кралския инспекторат на Великобритания, които според нас могат да са полезни в случая.

(4) В края на 4-тата година Експертният съвет създава писмено становище за цялостната иновативна дейност, в което откроява постиженията и добрите практики, които препоръчва да продължат и занапред.

(5) В края на 4-тата година Авторските екипи на иновативните училища могат да разработят и защитят Концепция за развитие на Училищния модел, надграждаща предходната, и да продължат статута си. Новата Концепция преминава през процедурите по т. 1.3.

(6) Училищата, чиито Авторски екипи след изтичане на 4-годишния период не разработят и не защитят Концепция за развитие на Училищния модел, губят статута на Иновативни. Същевременно, училището има право да продължи да прилага добрите практики, препоръчани от Експертния съвет по ал.4.

(7) Училищата по ал.6 могат да кандидатстват отново за получаване на статут на Иновативно училище по общия ред.

2.4. Иновативните училища и Проектите за Иновативни училища се вписват в специален Регистър на МОН.

3. Задължения и отговорности на Иновативното училище

3.1. Иновативното училище има задължението да публикува на открит достъп защитения от Авторския екип Училищен модел, по който работи, както и Експертните оценки в процеса на неговото реализиране.

3.2. При стартирането на реализацията на Иновативния училищен модел, Иновативното училище има задължението да информира по подходящ начин всички родители и ученици за всички иновативни елементи на модела, а по-нататък да информира за същите по подходящ начин всички новопостъпващи ученици и техните родители.

3.3. Иновативното училище има задължението всяка учебна година да провежда поне 1 открито публично събитие, на което всички желаещи да могат да се запознаят с неговата иновативна дейност, опит, постижения, проекти. Събитието е необходимо да се оповести на сайта на МОН и РУО поне 2 месеца предварително.

3.4. Иновативното училище има задължението да изпълнява ДОС в тези елементи на образователната дейност, в които неговият Училищен модел не предвижда иновации.

4. Права на Иновативното училище

4.1. Иновативното училище има право да създаде собствени процедури и стандарти за всички елементи на образователния процес. Всички те следва да са разписани в Училищния модел.

- 4.2. Иновативното училище има право на допълнително финансиране на проектен принцип от Фонд за образователните иновации към МОН, на базата на одобрен бюджет, който се явява неразделна част от Формуляра за Училищен модел.
  - 4.3. Иновативното училище има право да определя такси за участие в събитията, които организира и домакинства по т.3.3. – *може би трябва да се регламентира като % от МРЗ, например, не повече от 30% от МРЗ?*
  - 4.4. Иновативното училище има право да оповести статута си на Иновативно във всички символи на училището, освен в името.
-

20.03.2016 г.

Автори на предложението:

Светлана Нанчева

Юрий Анджекарски

Сдружение „Професионален форум за образованието”